

культури та освіти. Слід зазначити, що інтерес до України в японському суспільстві в цілому у 90-х роках XX століття був надзвичайно високим. Якщо широкі верстви населення проявляли увагу більше Чорнобильській проблемі, то ті, що пов'язані з наукою та освітою (науковці, студенти, викладачі) приділяли дуже велику увагу саме культурній складовій міждержавних відносин. Значною в цій галузі була роль Асоціації українців Японії, яка мала на меті покращити імідж України серед японців і зробити її привабливішою для студентів, учених та учнів. Загалом слід зробити висновок про те, що проблема недостатньої інформованості японського суспільства про науку державу значною мірою вирішувалася завдяки щорічним конференціям Асоціації та діяльності окремих її членів. Завдяки науковим доробкам японських науковців-членів Асоціації українці та українська культура сприймалися японцями як нове, неординарне явище, варте значно більшої уваги. Перспективами подальших досліджень слід назвати аналіз публікацій японської та української преси, які стосуватимуться проблеми діяльності Асоціації українців Японії, інших організацій, зацікавлених в Україні та елементів культурної інтеграції між державами у даній галузі.

Список використаних джерел

1. Бондар О. І. Україністика в сучасній Японії / О. Бондар, І. Бондаренко // Зарубіжна література. – 2009. – №9. – С.18–21.
2. Бондарь А. И. Все о Японии. – Х.: Фолио, 2007.
3. Відбулося чергове засідання Асоціації українців Японії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://japan.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/8524-vidbulosya-cherгоve-zasidannya-asociacii-ukrajinitiv-japoniji>. Доступ – 10.10.2015.
4. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. – Ф. ЗУ. Посольство України в Японії. 1995 р. – Оп.209. – Спр.23. Огляди преси та інші інформаційні матеріали, отримані від закордонних установ України, 1995 р.
5. Там само. – Ф. ЗУ. Посольство України в Японії. 1997 р. – Оп.209. – Спр.23. Огляди преси та інші інформаційні матеріали, отримані від закордонних установ України, 1997 р.
6. Там само. – Ф. ЗУ. Посольство України в Японії. 1998 р. – Оп.209. – Спр.23. Огляди преси та інші інформаційні матеріали, отримані від закордонних установ України, 1998 р.
7. Там само. – Ф. ЗУ. Посольство України в Японії. 1994 р. – Оп.209. – Спр.800. Питання культурних зв'язків, 1995 р.
8. Мурата Син'їті. Сьогодні слов'янські літератури для японців – уже не чужі / С. Мурата // Всесвіт: Журнал іноземної літератури. – 2012. – №11/12. – С.177–181.

References

1. Bondar O. I. Ukrai'nistyka v suchasnij Japonii' / O. Bondar, I. Bondarenko // Zarubizhna literatura. – 2009. – №9. – S.18–21.
2. Bondar' A. I. Vse o Japonii. – H.: Folio, 2007.
3. Vidbulosja chergove zasidannja Asociacii' ukrai'nistiv Japonii' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://japan.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/8524-vidbulosya-cherгоve-zasidannya-asociacii-ukrajinitiv-japoniji>. Dostup – 10.10.2015.
4. Galuzevyj derzhavnyj arhiv Ministerstva zakordonnyh sprav Ukra'ny. – F. ZU. Posol'stvo Ukra'ny v Japonii'. 1995 r. – Op.209. – Spr.23. Ogljady presy ta inshi informacijni materialy, otrymani vid zakordonnyh ustanov Ukra'ny, 1995 r.
5. Tam samo. – F. ZU. Posol'stvo Ukra'ny v Japonii'. 1997 r. – Op.209. – Spr.23. Ogljady presy ta inshi informacijni materialy, otrymani vid zakordonnyh ustanov Ukra'ny, 1997 r.
6. Tam samo. – F. ZU. Posol'stvo Ukra'ny v Japonii'. 1998 r. – Op.209. – Spr.23. Ogljady presy ta inshi informacijni materialy, otrymani vid zakordonnyh ustanov Ukra'ny, 1998 r.
7. Tam samo. – F. ZU. Posol'stvo Ukra'ny v Japonii'. 1994 r. – Op.209. – Spr.800. Pytannja kul'turnykh zv'jazkiv, 1995 r.
8. Murata Sin'iti. S'ogodni slov'jans'ki literatury dlja japonciv – uzhe ne chuzhi / S. Murata // Vsesvit: Zhurnal inozemnoi' literatury. – 2012. – №11/12. – S.177–181.

Denisenko I. V., graduate student, Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda (Ukraine, Kharkov), greenermage@gmail.com

Activities Ukrainists Japan in the 1990s of the twentieth century in the context of the scientific and cultural integration

This article is devoted to the analysis of cultural integration between Japan and Ukraine within the Japan Ukrainists Association activities and their role in the development of intergovernmental relations. Special attention devoted to the cultural-integration influence on the Japanese and Ukrainian nations and cooperation between the governments. Research is being conducted with the historical methods and with the principles of historicism and objectivity. The conclusions are generalization of the main achievements in popularization process of Ukrainian culture in the Japanese scientific community and ties with the real time. Showed the logical sequence of Association activities and it's last achievements in Ukrainian branch of science.

Keywords: Japanese-Ukrainian relations, Ukrainianism, cultural integration, Ukrainoznavstvo.

Денисенко І. В., аспірант, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди (Україна, Харків), greenermage@gmail.com

Деятельность украинистов Японии в 1990-х годах XX в. в контексте научной и культурной интеграции

Целью статьи является анализ культурной интеграции между Японией и Украиной в рамках деятельности Ассоциации украинистов Японии в 90-х годах XX века и их роль в развитии двусторонних отношений между государствами. Отдельное внимание уделено культурно-интеграционному влиянию на японский и украинский народы, а также сотрудничеству на правительственном уровне. Исследование проводится при помощи историко-генетического, историко-типологического, историко-системного методов, а также с соблюдением принципов историзма и объективности. Главными выводами являются обобщения главных достижений Ассоциации украинистов Японии в процессе популяризации украинской культуры среди представителей японского научного сообщества и связь деятельности Ассоциации с настоящим. Показана логическая последовательность в работе Ассоциации и ее последние свершения в сфере украинистики.

Ключевые слова: японско-украинские отношения, украинистика, украиноведение, культурная интеграция.

УДК 94(477)*94(437.1/2)

Корсак Р. В.,
доктор історичних наук, доцент кафедри
туристичної інфраструктури і сервісу,
Ужгородський національний університет
(Україна, Ужгород), korsakr@inbox.ru

УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКЕ НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI СТ.)

Розглядається співпраця України і Чехії у науково-технічній та освітній галузі. Автор розкриває позитивні і негативні тенденції цієї сфери двостороннього співробітництва. Дослідження теми стало можливим завдяки використанню загальнонаукових методів пізнання: аналізу, синтезу, системності, узагальнення, конкретності, історизму та діалектичного методу. У науковому доробку віддано перевагу історичним методам дослідження: історико-генетичному, історико-порівняльному, історико-систематичному, історико-діахронному, емпіричному аналізу тощо.

Ключові слова: Чеська Республіка, Україна, освіта, НАН України, АН ЧР, науково-технічна співпраця.

Необхідно відзначити, що науково-технічна співпраця та співробітництво у галузі освіти між Україною і Чеською Республікою не є предметом широкого кола спеціальних наукових досліджень у вітчизняній та у зарубіжній історіографії. Зокрема, серед праць можна виділити дослідження О. Цуп [6] та чеського автора Р. Зіка [7]. Тому у даній статті робиться подальша спроба проаналізувати українсько-чеські відносини у цій мало досліджуваній сфері.

Передумови успішної співпраці України і Чехії у сфері освіти і науки були закладені ще у 90-х роках XX ст. Виникнення двох самостійних держав поживило діяльність науковців Чехії щодо вивчення історії

і культури України. Так, у Карловому університеті м. Праги був заснований Інститут українських студій, почала функціонувати кафедра українознавства, у 1992–1993 рр. було відкрито україністику як спеціальність на філософському факультеті Масарикового університету у м. Брно [2, с. 8].

25–26 квітня 1995 р. відбувся перший офіційний візит Президента України Л. Кучми до Чехії. Під час візиту було підписано Договір про дружні відносини і співробітництво між Україною і Чеською Республікою, що складався із 24 статей. Відповідно до Договору розвиток українсько-чеського співробітництва відбувався не тільки у політичній і економічній, але і в освітній та науково-технічній сферах. Зокрема, передбачалося створити належні умови для ефективного співробітництва в галузі фундаментальних та прикладних наук, передової техніки і технології, підтримувати прямі зв'язки та ініціативи вчених, дослідників, науково-дослідних інститутів, установ національних Академій та науково-виробничих об'єднань [1, с. 305].

У ході візиту чеського Президента В. Гавела до України 2 липня 1997 р. було підписано 8 угод між урядами та міністерствами України і ЧР, включаючи угоду між Міністерством освіти України та Міністерством освіти, молоді і спорту ЧР про співробітництво у галузі освіти і науки на 1997–1998 рр. З цієї нагоди В. Гавел відвідав Київський національний університет ім. Т. Шевченка, де йому було присвоєно звання Почесного доктора [3, с. 75].

На початку ХХІ ст. нормативно-правову базу співпраці України і Чехії у сфері освіти і науки складають наступні договори:

1. Угода про наукове співробітництво між Національною академією наук України та Академією наук ЧР (підписана у 2000 році);

2. Угода між Міністерством освіти і науки України та Міністерством освіти, молоді та спорту Чеської Республіки про співробітництво в галузі освіти і науки на 2012–2015 рр. (підписана 19.12.2011 року);

3. Угода про співробітництво в галузі культури між Міністерством культури України та Міністерством культури Чеської Республіки (підписана 19.12.2011 року) [4].

На основі зазначених документів у продовж першого десятиліття відбувалася достатньо успішна інтенсифікація науково-технічної співпраці. Зокрема, у 2002 р. ректорат Празького технічного університету почав налагоджувати прямі зв'язки з національними технічними університетами «Київський політехнічний інститут» та «Львівська політехніка». Тоді ж було відновлено прямі міжвузівські зв'язки між Львівським національним університетом ім. І. Франка та університетом Ф. Й. Палацького в м. Оломоуц, а в серпні 2002 р. між ними було проведено обмін студентами для проходження практики і стажування. Крім того, інститут зовнішньої політики ЧР прийняв групу українських студентів, які фахово вивчали чеську мову. Водночас було відновлено роботу Асоціації українців ЧР, а товариство українських жінок ЧР подарувало Празькому (Карловому) університету портрет видатного українського вченого І. Горбачевського, який тривалий час працював у цьому університеті, а у 1902–1903 рр. був його ректором. Українські наукові заклади також надали чеській стороні суттєву допомогу в організації та проведенні у червні 2002 р. у (м. Прага) міжнародної наукової конференції «Дмитро Чижевський: особистість

і творчість», присвяченій відомому українському вченому [3, с. 120].

Напередодні вступу до Європейського Союзу, 30 жовтня 2003 р. в односторонньому порядку Чехія денонсувала Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом ЧР про торгово-економічні відносини та науково-технічне співробітництво від 17.03.1994 р. Не зважаючи на те, що згаданий документ діяв близько 10-ти років, у сфері науково-технічного співробітництва використовувались далеко не всі можливості. Поряд з цим, центральною подією 2003 р. був грудневий візит Міністра освіти України до Чехії та його переговори з Міністром освіти, молоді і спорту ЧР. У ході переговорів було досягнуто домовленостей про взаємодію сторін в галузі освіти, в обмін досвідом її реформування, в обмін студентами, у взаємному визнанні дипломів про вищу освіту та підписано Угоду про співробітництво в галузі освіти і науки на період до 2006 р. Також у 2003 р. було налагоджено обмінні практики чеських студентів-українців з Університету ім. Т. Г. Масарика (м. Брно) і університету ім. Ф. Й. Палацького (м. Оломоуц) до Київського і Львівського національних університетів, а українських студентів-богемістів до названих чеських університетів. Стажування у Празькій державній торговій академії у березні–квітні 2003 р. проходила група студентів-економістів Львівського національного університету ім. І. Я. Франка. У свою чергу українська сторона надала підтримку чеському фонду Й. Главки для поїздки до Чернівецького національного університету, головний корпус якого побудовано за проектом чеського архітектора Й. Главки. Крім того, у 2003 р. почали налагоджуватись зв'язки між Київським державним інститутом театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого і кафедрою театрознавства Львівського національного університету з одного боку та Академією музичних мистецтв ЧР – з другого, між Полтавським національним технічним університетом і Технічним університетом м. Ліберець і т. ін. [3, с. 130].

Крім зазначеного, діє ще низка прямих угод про співробітництво між вищими навчальними закладами України та ЧР, серед яких: Чеський сільськогосподарський університет (м. Прага) – Дніпропетровський сільськогосподарський інститут, Чеський сільськогосподарський університет (м. Прага) – Національний аграрний університет (м. Київ), Технічний університет (м. Ліберець) – Київський державний університет технологій і дизайну, Технічний університет (м. Ліберець) – Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка, Університет ім. Т. Г. Масарика (м. Брно) – Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Університет ім. Ф. Й. Палацького (м. Оломоуц) – Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Вища технічна школа (м. Брно) – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Вища технічна школа (м. Брно) – Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (м. Луганськ), Карлів університет (м. Прага) – Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Карлів університет (м. Прага) – Тернопільський державний медичний університет імені І. Горбачевського, Карлів університет (м. Прага) – Національний університет ім. Ю. Федьковича (м. Чернівці), Остравський університет – Львівський національний університет ім. І. Франка,

Менделівський сільськогосподарський та лісотехнічний університет (м. Брно) – Український державний лісотехнічний університет (м. Львів), Карлів університет (м. Прага) – Ужгородський національний університет (м. Ужгород), Західно-Чеський університет (м. Пльзень) – Ужгородський національний університет (м. Ужгород) [4].

Співробітництво між Національною академією наук України та організаціями Чеської Республіки здійснюється у рамках Угоди про наукове і науково-технічне співробітництво між Національною академією наук України (НАН України) і Академією наук Чеської Республіки (АН ЧР), підписаної в 2000 р., а також шляхом безпосереднього співробітництва установ НАН України з Академією наук ЧР. Зазначена угода передбачає поглиблення наукового співробітництва в усіх напрямках, які представлені в академіях-партнерах, виконання спільних проектів і наукових досліджень, обмін вченими і науковою інформацією. Зокрема, установи НАН України протягом 2014 року продовжували виконувати 22 проекти за участю 18 інститутів НАН України, затверджених на 2014–2016 рр. З них 52% – в галузі фізико-технічних і математичних наук, 43% – хімічних і біологічних наук та 5% – суспільних і гуманітарних наук. З метою оновлення плану співробітництва між НАН України та АН ЧР розпорядженням Президії НАН було затверджено узгоджений з АН ЧР перелік проектів, відібраних за результатами спільного конкурсу НАН України та АН ЧР на 2014–2016 рр. та вирішено здійснити обмін науковцями у межах квоти без валютного еквівалентного обміну, які беруть участь у затверджених проектах на 2014–2016 рр. Так, науковці Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б. І. Веркіна беруть участь в таких проектах: «Дослідження динаміки вихорів в надпровідниках із застосуванням інфрачервоної спектроскопії і акустоелектричних ефектів», «Діелектричні властивості рідкого гелію» та «Модифікація структури ДНК/РНК, що адсорбована на вуглецевих нанотрубках або окислах графену, за допомогою малих лігандів». Науковці інституту проблем міцності ім. Г. С. Писаренка беруть участь у спільному з Інститутом термомеханіки АН ЧР проекті «Експериментальне дослідження нестационарних полів обтікання навколо крилового профілю, що здійснює аеропружні коливання». Науковці Інституту металофізики ім. Г. В. Курдюмова у проекті «Розробка фізичних основ інженерної версії локального підходу до руйнування», вчені Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна – у спільному проекті «Використання програми тривимірного моделювання методом тонкого шару для геоелектричних досліджень на території України». Науковці Інституту радіофізики та електроніки ім. А. Я. Усікова у спільному з Інститутом фотоніки та електроніки АН ЧР проекті «Оптичні резонанси у багатоселементних плазмонних структурах для наносенсорів: електродинамічне моделювання та експериментальне дослідження», а вчені Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна – у спільному проекті з Інститутом макромолекулярної хімії АН ЧР «Дія магнітних неорганічно-полімерних нанокомпозитів на окислення ліпідів і білків, оксидативний стрес та його корекція аналогом вітаміну Е» [5].

У 2015 р. вищезгадана Чеська асоціація українців провела низку наукових заходів: кілька дискусій про Україну, лекцію, присвячену С. Бандері та ін. Починаючи з вересня 2014 р. відбулося п'ять засідань

Українського дискусійного клубу (УДК) – новоствореного неформального об'єднання, в яке входять чеські й українські науковці-політологи та журналісти. За цей час гостями клубу, в якому регулярно брали участь дипломати Посольства, стали головний редактор «Українського журналу», який працював у зоні АТО Петро Андрусечко; експерт з довготермінових стратегій Євген Глібовицький; політолог, експерт з ультраправих рухів Антон Шеховцов, відомий кримський журналіст Павло Казарін, донецький журналіст Денис Казанський; аналітик, громадський активіст, учасник Майдану, з серпня ц.р. – командир 12 батальйону територіальної оборони МО України в зоні АТО в Луганській області Володимир Кухар [4].

Отже, співпраця України з Чехією у сфері освіти і науки на початку ХХІ століття інтенсивно розвивається. Цьому сприяє двостороння нормативно-правова база українсько-чеського міждержавного співробітництва, наявність укладених угод між українськими і чеськими університетами, студентські і викладацькі контакти, а також існування значної кількості спільних наукових проектів між академічними установами України і Чеської Республіки.

Список використаних джерел

1. Віднянський С. В., Мельникова І. М., Мартинов А. Ю., Горенко О. М., Нікіфорук Д. І. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003). – К.: Генеза, 2004. – 614 с.
2. Затовкано В. В. Масариковому університеті відкрито україністику // Пороги (Прага). – 1995. – №1. – С.8.
3. Корсак Р. В. Українсько-чеське міждержавне співробітництво в 1991–2005 рр. [Текст]. – Ужгород: Гражда, 2007. – 208 с.
4. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Чехією. Інформаційна довідка // Посольство України в ЧР [Електронний ресурс]: <http://czecchia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-czechia/culture>.
5. Науково-технічне співробітництво між Україною та Чехією. Інформаційна довідка // Посольство України в ЧР [Електронний ресурс]: <http://czecchia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-czechia/science>
6. Цуп О. Співробітництво України й Чеської Республіки у сфері науки та технологій / О. Цуп // Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. – 2012. – Вип.10. – С.196–201.
7. Zika R. Vědecká spolupráce s Ukrajinou [Text] / Robert Zika, Daniel Horák, Jiří Hošek // Akademický bulletin. – 2012. – №7–8. – S.14–15.

References

1. Vidnyans'kyi S. V., Mel'nykova I. M., Martynov A. Yu., Horenko O. M., Nikiforuk D. I. Zovnishnya polityka Ukrainy v umovakh hlobalizatsiyi. Anotovana istorychna khronika mizhnarodnykh vidnosyn (1991–2003). – K.: Heneza, 2004. – 614 s.
2. Zatokanyuk V. V. Masarykovomu universyteti vidkryto ukrajinistyku // Porohy (Praha). – 1995. – №1. – S.8.
3. Korsak R. V. Ukrain's'ko-ches'ke mizhderzhavne spivrobitnytstvo v 1991–2005 rr. [Tekst]. – Uzhhorod: Hrazhda, 2007. – 208 s.
4. Kul'turno-humanitame spivrobitnytstvo mizh Ukrainoyu ta Chekhiyeyu. Informatsiyina dovidka // Posol'stvo Ukrainy v ChR [Elektronnyy resurs]: <http://tszechia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tszechia/culture>.
5. Naukovo-tekhniche spivrobitnytstvo mizh Ukrainoyu ta Chekhiyeyu. Informatsiyina dovidka // Posol'stvo Ukrainy v ChR [Elektronnyy resurs]: <http://tszechia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tszechia/sstientse>
6. Tsup O. Spivrobitnytstvo Ukrainy y Ches'koyi Respubliki u sferi nauky ta tekhnolohiy / O. Tsup // Ukraina-Yevropa-Svit. Mizhnarodnyy zbirnyk naukovykh prats'. Seriya: Istoryia, mizhnarodni vidnosyny. – 2012. – Vyp.10. – S.196–201.
7. Zika R. Vědecká spolupráce s Ukrajinou [Text] / Robert Zika, Daniel Horák, Jiří Hošek // Akademický bulletin. – 2012. – №7–8. – S.14–15.

Korsak R. V., doctor of historical sciences, professor, Uzhgorod National University, faculty of «Tourism», department of tourism infrastructure and services (Ukraine, Uzhgorod), korsakr@inbox.ru
Україна–Чеське науково-технічне співробітництво (XX–XXI століття)

The article deals with cooperation between Ukraine and the Czech Republic in science, technology and education industry. The author reveals the positive and negative trends in this area of bilateral cooperation. A study was made possible through the use of scientific methods of knowledge: analysis, synthesis, systematization, generalization, concrete, historical and dialectical method. In the preferred scientific heritage historical research methods: historical and genetic, historical, comparative, historical and synthetic, historical and diachronic, empirical analysis and more.

Keywords: Czech Republic, Ukraine, Education, National Academy of Sciences of Ukraine, Academy of Sciences of the Czech Republic, science and technical cooperation.

Корсак Р. В., доктор исторических наук, доцент кафедры туристической инфраструктуры и сервиса, факультет «Туризма», Ужгородский национальный университет (Украина, Ужгород), korsakr@inbox.ru

Украинско–чешское научно–техническое сотрудничество (конец XX – начало XXI в.)

Рассматривается сотрудничество Украины и Чехии в научно–технической и образовательной сфере. Автор раскрывает положительные и отрицательные тенденции двустороннего сотрудничества. Исследование темы стало возможным благодаря использованию общенаучных методов познания: анализа, синтеза, системности, обобщения, конкретности, историзма и диалектического метода. В научном наследии отдано предпочтение историческим методам: историко–генетическому, историко–сравнительному, историко–синтетическому, историко–диахронному, эмпирическому анализу и тому подобное.

Ключевые слова: Чехия, Украина, образование, НАН Украины, АН ЧР, научно–техническое сотрудничество.

УДК [94:2](477.43/44=411.16)

Кононенко В. В.,

кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры правознавства, Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського (Україна, Вінниця), valeriy_kononenko@ukr.net

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ ЄВРЕЇВ ПОДІЛЛЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Досліджуються особливості релігійного життя євреїв Поділля від 1991 р. до сьогоднішнього дня. Використовуючи статистичні дані органів державної влади, архівні матеріали, вітчизняні та іноземні джерела, автор досліджує кількісні та якісні характеристики іудейських громад регіону на сучасному етапі. Автор аналізує процес відновлення іудейських громад Поділля, визначає основні засади державної політики щодо розвитку релігійних громад, характеризує особливості розвитку іудаїзму в Україні за доби незалежності. У статті розглядається процес повернення релігійних будівель іудейським громадам та відновлення культових споруд. Основною особливістю іудаїзму на Поділлі стало те, що він представлений кількома течіями, і багато в чому став залежним від фінансової підтримки вітчизняних та іноземних організацій.

Ключові слова: євреї, іудаїзм, релігійні організації, Україна, Поділля, хасидизм, прогресивний іудаїзм.

Протягом тривалого періоду іудаїзм для єврейської національної меншини України був однією з підвалин збереження традиційного способу життя. Радянська влада розглядала іудейську релігію, як одну із підстав поширення сionізму, тому серед основних принципів національної політики стосовно євреїв був курс на майже повне знищення цієї релігії. Падіння комуністичного режиму та проголошення незалежності України у 1991 р. сприяло активізації релігійного життя усіх релігійних громад Поділля. Проте, якщо на 1991 р. в Україні діяло вже 12962 релігійні громади, іудеї на даний час були представлені лише 40 громадами [1, с. 23–24].

У статті автор аналізує процеси відновлення іудейських громад в Україні і на Поділлі від 1991 року до сьогоднішнього дня.

Завданнями статті є аналіз процесу відновлення іудейських релігійних громад Поділля, визначення особливостей розвитку іудаїзму в Україні, характеристика впливу на процеси відновлення релігійного життя євреїв вітчизняних та міжнародних організацій, визначення основних засад державної політики України щодо розвитку релігійних громад.

В процесі підготовки дослідження автор проаналізував нормативно–правову базу державної релігійної політики та реституції культового майна (Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» (1991 р.), Указ Президента України «Про заходи щодо повернення релігійним організаціям культового майна» (1992 р.), Розпорядження Президента України «Про повернення релігійним організаціям культового майна» (1994 р.), колективні монографії «Україна релігійна» (книги першу та другу), звіти органів державної влади, звіт Комісії США по збереженню американської спадщини за кордоном (2005), наукові праці М. Безлера, Є. Додіної та інших авторів.

Останнє десятиріччя минулого століття та початок 2000–х років був періодом інтенсивного розвитку релігійних організацій в Україні. На 2008 р. кількість релігійних організацій збільшилась майже у три рази та складала 333841 організацію [1, с. 25]. Поступово активізуються і іудеї. Іудаїзм в Україні зіштовхнувся з рядом проблем. Роки антирелігійної пропаганди, різке зменшення кількості населення внаслідок еміграції закордон, низька релігійність, заважали активному розвитку іудаїзму у порівнянні з іншими релігійним конфесіями. Проте, протягом даного періоду в містах і містечках Поділля було зареєстровано ряд іудейських релігійних громад, а в окремих містах – по декілька. Так, у м. Вінниці були зареєстровані Вінницька єврейська міська релігійна громада (19.08.1992 р.), іудейська релігійна громада м. Вінниці (27.11.1992 р.), релігійна хасидська громада «Яд Веєзер» (28.03.94 р.), Вінницька релігійна іудейська громада «Ейнікайт» (єдність) (12.09.2000 р.), релігійне об'єднання (управління) громад прогресивного іудаїзму вінницького регіону (27.06.2000 р.), месіанська єврейська релігійна громада «Бейт сімха» (16.12.2002 р.), релігійна громада «Єврейська месіанська громада» (22.03.2004 р.), релігійна громада прогресивного іудаїзму (13.01.2006 р.); у м. Хмельницькому з'явилися Хмельницька іудейська релігійна громада (незалежна) (26.04.2001 р.), Хмельницька іудейська релігійна громада (21.02.2002 р.).

Іудейські релігійні громади різних течій були утворенні також у багатьох районних центрах, містечках і селищах Поділля. Особливістю іудаїзму як в Україні, так і на Поділлі стало те, що він з самого початку відновлення був представлений кількома течіями, насамперед, ортодоксальним «литовським» або міснагетським іудаїзмом, любавицьким хасидизмом (Хабат), прогресивним (реформістським) іудаїзмом. Окремі дослідники вважають, що євреї як найбільш спільнотний в релігійному житті народ став найбільш «розхристаним». Так, на початок 2008 р. 285 іудейських громад були об'єднані під керівництвом шести центрів [8, с. 7]. Основними центрами іудейських релігійних громад є Об'єднання іудейських релігійних організацій (хасиди), Об'єднання хасидів Хабат Любавич іудейських релігійних організацій (любавицькі хасиди), Всеукраїнський конгрес іудейських релігійних громад,